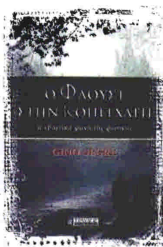

δοκίμια

Μια παρωδία του «Φάουστ» του Γκαίτε, με θέμα την κβαντική μηχανική, σε μια απολαυστική αφήγηση εκλαϊκευμένης επιστήμης

Όταν οι επιστήμονες παίζουν

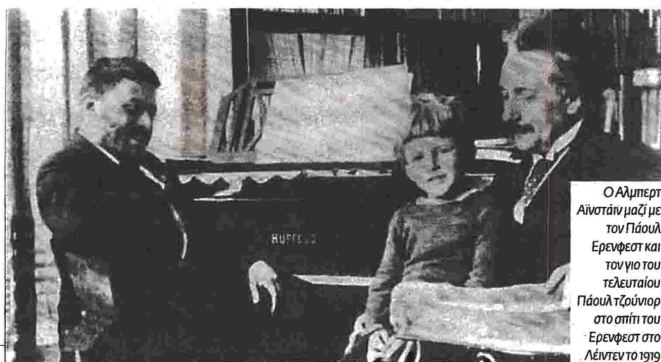
GINO SEGRE
Ο Φάουστ στην Κοπεγχάγη.
 Η κβαντική φυσική της φυσικής
 Μετάφραση Κώστας Σίμος, Εκδόσεις Τραυλός, 2010, σελ. 444, τιμή 23,61 ευρώ

Όταν συναντώνται επτά φυσιογνωμίες της κβαντικής φυσικής του 20ού αιώνα για να συζητήσουν και να συζητηθούν, θα πρέπει να περιμένει κανείς, αν μη τι άλλο, κάποια επιστημονικά «θαύματα». Αυτό συμβαίνει το 1922, όταν ο Νιλς Μπορ εγκαινιάζοντας το Ινστιτούτο στην Κοπεγχάγη προσκαλεί τους συναδέλφους του να συζητήσουν για τη νέα θεωρία της κβαντικής μηχανικής. Η συνάντηση εξελίσσεται σε επίσημο θεσμό και δέκα χρόνια αργότερα οι τίτνες της φυσικής επιστήμης γιορτάζουν την ανακάλυψη του νετρονίου και τη διάσπαση του πυρήνα. Τη χρονιά αυτή όμως συμπληρώνονται τα 100 χρόνια από τον θάνατο του Γκαίτε και είναι μια

αφορμή για τους επιστήμονες να «παίζουν», δηλαδή να παρουσιάσουν μια παρωδία του Φάουστ του Γκαίτε με θέμα την κβαντική μηχανική. Την επόμενη χρονιά ο Χίτλερ ανεβαίνει στην εξουσία και τρία χρόνια αργότερα ξεσπάει ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, που τελειώνει με τη ρίψη της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι. Η πα-

ρωδία του Φάουστ έγινε εφιάλτης. Νίκησε η επιστήμη ή απλώς οι επιστήμονες προέβλεσαν στον αιώνα τους στη συμφωνία με τον Διάβολο, όπως τη γνωρίζουμε από τον μύθο του Φάουστ; Κάτα πάσα πιθανότητα και τα δύο.

Την εποχή, τους πρωταγωνιστές και τις θεωρίες τους αναπτύσσει σε αυτό το πρωτότυπο βιβλίο εκλαϊκευμένης επιστήμης ο Τζινο Σεγκρέ, καθηγητής Φυσικής στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανίας. Αποποιώντας χωρίς να απουσιάζει, μας δίνει με τρόπο θαυμάσιο τα πορτρέτα των επτά πρωταγωνιστών του βιβλίου: του Β. Χάιζενμπεργκ, του Β. Πάουλι, του Π. Ντρακ, του Μ. Ντέλμπρικ, του Ν. Μπορ, του Ε. Σρένιγκερ και του Λ. Μάιτνερ.

Ο Αλμπερτ Αϊνστάιν μαζί με τον Πάουλ Ερενφест και τον γιο του τελευταίου Πάουλ Τζούνιορ στο σπίτι του Ερενφест στο Λένιντο 1919

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Διχασμός και εξιλέωση.
 Περί πολιτικής ηθικής των Ελλήνων
 Εκδόσεις Πατάκη, 2010, σελ. 302, τιμή 17,78 ευρώ

Με διεισδυτικό βλέμμα, ευαισθησία αλλά και τη γνωστή νηφαλιότητα που διακρίνει τα θεωρητικά του κείμενα ο Βασίλης Καραποστόλης αναλύει στο βιβλίο του αυτό ένα από τα βασικά γνωρίσματα του νεοελληνικού βίου: την τάση αυτοκαταστροφής τόσο στο ατομικό όσο και στο συλλογικό επίπεδο, όπως φυσικά και την επιθυμία για την υπέρβαση της που εκφράζεται μέσα από ιστορικά παραδείγματα: κάποιους οπλαρχηγούς του '21, εθνικούς ευεργέτες, πολιτικούς κ.ά. Η δροσιστική αυτή μεταφέρται σε πλείστα όσα πεδία της κοινωνικής ζωής και του νεοελληνικού κράτους από τη σύσταση του ως τις μέρες μας.

ΚΩΣΤΑΣ ΑΞΕΛΟΣ
Η μοίρα της σύγχρονης Ελλάδας

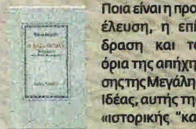
Μετάφραση Κατερίνα Δασκαλάκη, Εκδόσεις Νεφέλη, 2010, σελ. 72, τιμή 8 ευρώ

Ένα νεανικό δοκίμιο του Κώστα Αξελού, γραμμένο το 1954 και δημοσιευμένο στο γαλλικό περιοδικό «Esprit» και στο περιοδικό «Εποπτεία» το 1978, το οποίο

Η ιδεολογία, τα σύμβολα, το ακατονόμαστο

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΡΕΜΜΥΓΔΑΣ
Η Μεγάλη Ίδρα. Μεταμορφώσεις ενός εθνικού ιδεολογηματος
 Εκδόσεις Τυπωθήτω, 2010, σελ. 116, τιμή 10 ευρώ

Ποια είναι η προέλευση, η επίδραση και τα όρια της απήχησης της Μεγάλης Ίδρας, αυτής της «ιστορικής» «καρμέλας» που την έχουμε στο στόμα μας χωρίς να αντιλαμβανόμαστε τη γεύση της; εξετάζει ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών σε αυτό το σύντομο αλλά πολύ κατατοπιστικό βιβλίο. Η φράση του Ιωάννη Κωλέτη «Πόσον εμακρόβητην ημεγάλην εκέλευσεν η πατριδος ιδέα», την οποία ανέκδοτο του Ρήγα το τραγούδι είδομεν κατά πρώτον εκφρασμένον», στην Εθνοσυνέλευση του Ιανουαρίου του 1844, διαμόρφωσε την ιδεολογία του ελληνικού 19ου αιώνα και καθήλωνε την οργάνωση της εξωτερικής μας πολιτικής, θέτοντας στην Ελλάδα το δόγμα της Ανεξαρτησίας, που ο απόηχος του σήμερα δεμένος είναι άγνωστος.

NORBERT ELIAS
Η θεωρία του Συμβόλου
 Μετάφραση Ρεβέκκα Πεσοπά, Επιμέλεια Αντώνιος Κ. Παπαντωνίου, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2010, σελ. 336, τιμή 26 ευρώ

Τα σύμβολα σε σχέση με τη γλώσσα, την γνώση και τη σκέψη, ο επικοινωνιακός χαρακτήρας τους αλλά και η οντολογική υπόσταση της γνώσης είναι τα βασικά θέματα γύρω από τα οποία στρέφεται η τελευταία εκτεταμένη εργασία του σπουδαίου κοινωνιολόγου. Επικοινωνιακό χαρακτήρα έχουν τα σύμβολα γιατί συνδέουν την κουλτούρα με τη φύση, τον άνθρωπο με την εμπειρία του, τον άνθρωπο με τη γλώσσα του. Η μελέτη προσεγγίζει την εξελικτική βιολογία ως ανθρωπιστική επιστήμη και τη συνυφαίνει με μια ευρέως αντιληπτή κοινωνιολογία.

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΣΑΒΑΤΕΡ
Μιλώντας στον γιο για την πολιτική και τη δημοκρατία
 Μετάφραση Αγαθή Δημητρίου, Εκδόσεις Πατάκη, 2010, σελ. 285, τιμή 13 ευρώ

Εθνικισμός, ρατσισμός, μιλιταρισμός, δημοκρατία και θεομοί είναι έννοιες που ακούμε καθημερινά στις ειδήσεις χωρίς να είμαστε σίγουροι ότι κατανοούμε το περιεχόμενό τους. Αυτός εξήγησε ο ισπανός στοχαστής προς τους νέους αλλά και προς κάθε αναγνώστη με χιούμορ και τρόπο πατρικό, τοποθετώντας τους σε ένα ευρύτερο πλαίσιο που εξετάζει τι είναι η πολιτική, ποιοι κανόνες διέπουν τη ζωή στις οργανωμένες κοινωνίες, τι σημαίνουν εξουσία, αλληλεγγύη, ισότητα, αντίδραση και πολιτική ελευθερία. Ο τόμος συμπληρώνεται με ένα ενδιαφέρον και χρήσιμο λεξικό του πολιτισμού που παρουσιάζονται βασικές έννοιες όπως ανοχή, Βουλή, Δεξιά/Αριστερά, διάκριση εξουσιών, εθνικισμός, κοινωνία πολιτών, κράτος, προοδευτικός/αντιδραστικός και σύνταγμα.

ALAIN BADJOU
Από το είναι στο συμβάν
 Μετάφραση Δημήτρης Βεργέτης, Έφη Πανοπούλου, Νίκος Ηλιάδης, Άννα Κλαμπασέα, Χάρης Ε. Ράπτης, Εκδόσεις Πατάκη, 2009, σελ. 137, τιμή 13 ευρώ

Οι γάλλοι διανοούμενοι και φιλόσοφοι έχουν μια προδιάθεση για το αφηρημένο αλλά και τολμη, ευρηματικότητα και φαντασία. Τα γνωρίσματα αυτά είναι εμφανέστατα σε ταύτα τα δοκίμια του Αλαιν Μπαπού, όπου ο γνωστός φιλόσοφος αναλύει έννοιες εξόχως δύσκολες, όπως το ακατονόμαστο (παράλειπτομα φυσικά στον Μπέκετ). Μέσα από τη δαιδαλώδη σκέψη του οδηγούμαστε σε αυτά που αποκαλεί ίχνη της αλήθειας, τη διαδικασία της οποίας ο σκεπτόμενος σήμερα είναι δύσκολο να την αναγνωρίσει - πόσω μάλλον να την κατονομάσει. Γοητευτικές σκέψεις που αναπτύσσονται σε ένα ευρύτατο φάσμα εικασιών στις οποίες ο αναγνώστης μπορεί να προσθέσει τις δικές του ανοίγοντας έναν προσωπικό διάλογο με τα κείμενα του Μπαπού.

κυκλοφορεί σήμερα αυτοτελώς και παραμένει αναuschτικά επίκαιρο. «Η νεωτερική Ελλάδα είναι κάτι παραπάνω από ένα μουσείο» της ελληνικής αρχαιότητας και του βυζαντινού χριστιανισμού. Της λείπει όμως η αυτοσυνείδηση, η ισχύς, η οργανωτικότητα, η τεχνική, τα χαρακτηριστικά του νεωτερικού. Μεταξύ Ανατολής και Δύσης, «ταίριας κόλλυπος του νεωτερικού Κόσμου που κυριαρχείται από τις μεγάλες δυνάμεις, με ποιον τρόπο θα εδραιώσει η Ελλάδα την αρμονία ανάμεσα στη δύναμη και στην αδυναμία της; Και για να ιδιοποιηθεί το είναι της, μήπως πουλήσει την ψυχή της στον διάβολο?».

